

LBRIS

We know
books

Vicente Blasco Ibáñez

SEDUCĂTOAREA

Traducere din limba spaniolă și adaptare de
Lia Crișan

Editura BOOKSTORY

București

– 2023 –

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BLASCO IBÁÑEZ, VICENTE

Seducătoarea / Vicente Blasco Ibáñez ; trad. de Lia Crișan, - București :

Bookstory, 2023

ISBN 978-606-95622-5-3

I. Crișan, Lia (trad.)

821.134.2

Redactare și corectură: **EMILIA LEANCĂ**
Copertă: **TATIANA DANIELA POPESCU**

Toate drepturile prezentei ediții sunt rezervate Editurii BOOKSTORY.
Nicio parte din această lucrare nu poate fi reprodusă, stocată
sau transmisă sub altă formă fără acordul prealabil scris al editurii.

Copyright © Editura Bookstory, 2023

LA TIERRA DE TODOS

Lucrare apărută cu acordul COPYRO – Societate de Gestiune Colectivă a
Drepturilor de Autor

EDITURA BOOKSTORY

București, str. Osiris nr. 24, sector 5
telefon: 021.421.10.96 / 0753.103.442
e-mail: editurabookstory@gmail.com
site: www.editurabookstory.ro
info@editurabookstory.ro

I

Ca în fiecare dimineață, marchizul de Torrebianca își părăsi târziu camera și fu cuprins de o oarecare neliniște văzând platoul de argint, încărcat de corespondență și ziare, pe care servitorul îl lăsase pe masa din bibliotecă.

Dacă timbrele de pe plicuri erau străine, ofta ușurat ca după evitarea unui pericol, dar dacă scrisorile erau de la Paris, își încrunta sprâncenele, așteptându-se la o mulțime de neazuri și situații umilitoare. De altfel, conținutul majorității lor implica numele unor creditori pisălogi și textul nu era greu de ghicit.

Soția lui, frumoasa Elena, cum i se spunea datorită adevăratei sale frumuseți (dar atât de îndelung păstrată încât, – potrivit spuselor bunelor ei prietene – intrase în istorie), prima astfel de scrisori fără să se sinchisească prea mult de ele și părea să se simtă foarte în largul ei printre datoriile amânate și somații presante. Cât despre el însuși, avea o concepție mai învechită despre onoare și socotea că nu e bine să faci datoriile, sau cel puțin – dacă erai obligat să le faci – trebuie să le și achiți.

În dimineața asta, erau puține scrisori din Paris; una din ele venea de la firma care-i vânduse marchizei ultimul ei automobil, plătit în zece rate, din care nu fuseseră achitate decât două; alte scrisori erau trimise de niște furnizori (tot ai marchizei) din preajma pieței Vendôme și de alți negustori, mai modești, care-i aprovizionau pe credit cu bunurile necesare traiului îmbelșugat al familiei și servitorilor ei.

Aceștia din urmă ar fi fost îndreptățiți să aibă la rândul lor revendicări asemenea furnizorilor, dar se bazau cu încredere pe abilitatea și strategia mondenă a stăpânei care – sperau ei – va reuși într-o bună zi să-și consolideze situația financiară. Se

LEPUS | we know books
mulțumeau așadar să fie doar ceva mai circumspecți și mai rezervați în munca lor.

Adeseori, după ce-și citea corespondența, Torrebianca privea cu uimire în jurul său; soția lui dădea recepții și frecventa, la rândul ei, cele mai vestite reuniuni din Paris; locuiau la etajul doi al unui elegant imobil de pe Avenue Henri-Martin; în fața porții îi aștepta cea mai elegantă mașină; aveau cinci servitori. Și nu reușea să priceapă în virtutea căror legi misterioase și prin ce miraculoase acrobații, reușeau să mențină acest lux, în timp ce datoriile lor creșteau zi de zi, iar costisitoarea lor existență reclama sume din ce în ce mai mari. Banii pe care-i aducea el dispăreau ca un firicel firav de apă într-o albie de nisip. Dar frumoasa Elena considera acest mod de viață logic și corect, susținând că toți prietenii lor procedau la fel.

Torrebianca se bucură găsind printre scrisorile creditorilor și printre invitații mondene, un plic cu timbru italian.

„E de la mama”, gândi el.

Începu să citească și un zâmbet duios îi luminează fața. Totuși scrisoarea era melancolică și se încheia într-un lamento discret și resemnat, mărturisind adevăratele dureri ale mamei sale. Citind-o, revedea vechiul palat al familiei Torrebianca, acolo, în Toscana: o clădire enormă și păraginită, înconjurată de grădini; sălile pavate cu marmură multicoloră, cu plafourile împodobite cu fresce mitologice, dar cu pereții decolorați și prăfuiți pe care se vedeau doar urmele tablourilor celebre ce le împodobiseră altădată, înainte de a fi vândute anticarilor din Florența.

Când nu-i mai rămăseseră tablouri și nici statui pe care să le vândă, tatăl lui Torrebianca recursese la arhivele familiei; scosese în vânzare autografele lui Machiavelli, ale lui Michelangelo și ale altor florentini celebri care fuseseră pe vremuri în corespondență cu marile personalități ale familiei sale.

Mama marchizului, îmbrăcată ca o țarancă și însoțită numai de o fetiță de prin partea locului, își petrecea viața între aceste săli și grădini, cu gândul la fiul său absent, pentru care se străduia să facă rost de bani prin mijloace mereu noi.

Singurii ei vizitatori erau anticarii, care-i cumpărau, unul câte unul, ultimele vestigii ale unei splendori din care strămoșii ei se înfruptaseră la vremea lor din plin. Ea trebuia mereu să trimită câte o sumă de câteva mii de lire ultimului Torrebianca, despre care era convinsă că ocupă în societatea londoneză, pariziană și a altor mari orașe ale lumii un loc demn de numele său. Și, convinsă că norocul atât de favorabil primelor generații ale familiei Torrebianca îi va surâde în cele din urmă și fiului său, se mulțumea cu o hrană frugală, mâncând pe o măsuță albă de lemn așezată pe dalele de marmură ale salonului în care nu mai rămăsese nimic altceva.

Emoționat de citirea scrisorii, marchizul murmură de câteva ori: mamă... mamă.

„Nu știi ce-aș mai putea găsi de vânzare după ultimul mandat pe care l-ai primit. Frederico, dacă ai vedea cum arată acum casa în care te-ai născut! Nimeni nu vrea să-mi dea pentru ea nici a douăzecea parte din valoarea ei. În așteptarea unui străin care să se încumete s-o cumpere, sunt gata să vând dalele pardoselii și ornamentele plafonului, singurele care mai au oarecare preț, ca să te pot ajuta și pentru a salva onoarea numelui nostru. Mie-mi trebuie foarte puțin ca să-mi duc viața și sunt gata să-mi impun, dacă va fi nevoie, noi sacrificii; dar voi, Elena și cu tine, n-ați putea să vă mai reduceți cheltuielile fără ca prin aceasta să coborâți nivelul de viață la care vă obligă rangul celei cu care te-ai însurat? Soția ta, care este atât de bogată, n-ar putea suporta și ea o parte din cheltuielile casei?”...

Marchizul își întrerupse lectura. Felul simplu în care biata femeie își exprima necazurile și iluzia în care trăia, îi făceau rău; suferea din cauza remușcărilor. Mama lui o credea pe

Elena bogată! Și-și imagina că el i-ar fi putut impune soției să ducă o viață ordonată și să facă economii, lucru pe care de altfel îl încercase de nenumărate ori, la începutul vieții lor conjugale.

Intrarea Elenei îi curmă brusc reflecțiile. Era trecut de unsprezece. Urma deci ca ea să-și facă plimbarea zilnică pe aleile din Bois pentru a-și saluta cunoștințele și pentru a fi la rândul ei salutată.

Era îmbrăcată cu o eleganță cam ostentativă și pretențioasă, care se armoniza totuși destul de bine cu genul ei de frumusețe. Era înaltă și reușea să se mențină zveltă, grație luptei continue cu asaltul unor depuneri de grăsime nedorite, prin diete stricte și dese. Avea între treizeci și patruzeci de ani; dar, datorită curelor de slăbire la modă, avea toate șansele să-și prelungească această a treia tinerețe care în marile orașe încununează cariera strălucită a unei femei.

Torrebianca îi observa defectele doar de la distanță. Când o revedea, admirația care-l copleșea îl făcea să-i accepte toate capriciile. O întâmpină deci pe soția sa cu un zâmbet; Elena îi zâmbi la rândul ei, apoi îl sărută, îmbrățișându-l. Vorbea ușor peltic, ceea ce-l preveni pe soț că o să-i ceară din nou ceva; și totuși, această alintare reușea de fiecare dată să-l tulbure adânc și să-i anihileze voința.

– Bună dimineața, Coco... m-am sculat mai târziu astăzi, am câteva vizite de făcut înainte de plimbarea prin Bois, dar n-am vrut să plec fără să-l văd pe băiețelul meu adorat... Încă un sărut și plec.

Marchizul zâmbi, lăsându-se mângâiat cu expresia recunoscătoare a unui câine credincios. În cele din urmă, Elena se desprinsese de el, dar înainte de a ieși din bibliotecă simulă că și-ar fi amintit tocmai atunci un lucru fără importanță și se opri, întrebându-l:

– Cum stai cu banii?

Torrebianca încetă să mai zâmbească și o întrebă, la rândul lui:

– Cât îți trebuie?

– Puțin. Vreo opt mii de franci.

O modistă din Rue de la Paix începuse să se poarte nepoliticos cu ea din cauza acestei nenorocite sume pe care i-o datora de trei ani, ba chiar o amenințase cu o plângere în justiție. Văzându-și soțul consternat de cererea ei, zâmbetul copilăros care-i lărgea ușor obrazii dispăru, dar își păstră totuși tonul de fetiță alintată vorbind dulce:

– Frédéric, mai poți să susții că mă iubești, când îmi refuzi această sumă?

Marchizul îi răspunse printr-un gest care exprima imposibilitatea de a-i da bani și arătă scrisorile creditorilor ce de-abia încăpeau pe platoul de argint.

Ea zâmbi din nou, de astă dată cu cruzime.

– Aș putea să-ți arăt o grămadă de asemenea hârtii... dar tu ești bărbat și bărbații trebuie să aducă mulți bani în casă pentru ca soțiile lor să nu fie nefericite. Cum să-mi plătesc datoriile, dacă tu nu mă ajuți?

Torrebianca o privi stupefiat.

– Câți bani ți-am dat, bani cu grămadă, dar tot ce intră pe mâinile tale dispăre într-o clipă!

Elena, furioasă, îi răspunse cu o voce aspră:

– Ai vrea ca o femeie șic și nu tocmai urâtă să ducă o viață mediocră? Ca să te poți mândri cu o femeie ca mine, trebuie să fii în stare să câștigi milioane.

Marchizul se simți rănit de ultimele ei cuvinte. Ea își dădu seama și, schimbându-și brusc tactica, se apropie de el și-i puse mâinile pe umeri.

– De ce nu-i scrii bătrânei? Poate că ar putea să ne facă rost de ceva bani, vânzând vreo vechitură din hardughia ta strămoșească?

Tonul ei insolent spori nemulțumirea soțului.

— Bătrâna aceea este mama mea și trebuie să vorbești despre ea cu tot respectul pe care-l merită. Cât despre bani, știi foarte bine că biata de ea nu mai are ce să vândă...

Femeia își privi cu oarecare dispreț soțul și spuse încet, ca pentru sine:

— Asta o să mă învețe minte să nu mă mai îndrăgostesc de un om sărac... Am să fac eu rost de bani, dacă tu nu ești în stare să-mi dai...

— Bagă de seamă ce spui... Vreau să-mi explici vorbele astea...

Dar fu nevoit să tacă. Expresia soției se schimbă pe neașteptate: izbucni într-un râs copilăros și bătu din palme.

— Uite-l pe Coco al meu furios! S-a gândit la ceva rău despre nevasta lui! Doar tu știi că nu te iubesc decât pe tine!

Apoi îl îmbrățișă, acoperindu-l de sărutări, cu toată rezistența pe care încerca el s-o opună mângâierilor. Sfârși prin a se preda și reveni la atitudinea lui de îndrăgostit supus.

Elena îl amenință drăgăstos cu degetul.

— Haide, zâmbește puțin; nu mai fi rău! Chiar nu poți să-mi dai banii ăștia?

Torrebianca făcu un gest negativ, dar păru de astă dată rușinat de propria sa neputință.

— Ei, lasă! N-am să te iubesc mai puțin, continuă ea. Creditorii mei n-au decât s-aștepte! Am să mă descurc așa cum m-am descurcat de atâtea ori... La revedere, Frédéric...

Se retrase cu fața spre el, trimitându-i mereu bezele... Dar îndată ce ieși din bibliotecă, bucuria copilăroasă și zâmbetul îi dispărură într-o clipă și un fulger de cruzime și dispreț luci în ochii ei.

În același timp, soțul rămas singur simțea cum i se risipește fericirea efemeră stârnită de mângâierile Elenei. Cuprinse cu privirea scrisorile creditorilor, pe cea a mamei sale, apoi se așeză în fotoliu, sprijinindu-și fruntea, cu coatele pe

masă. Îl năpădiră dintr-odată toate neliniștile vieții, copleșindu-l. În asemenea clipe, Torrebianca se întorcea întotdeauna la amintirile din prima tinerețe, cu speranța că avea să găsească în ele un leac pentru necaz. Cea mai frumoasă epocă a vieții sale fusese pe la douăzeci de ani, când era student la universitatea din Liège. Din dorința de a reda familiei sale, prin propriul său efort, o splendoare de mult apusă, alesese o carieră modernă: să cutreiere lumea și să câștige bani, asemeni strămoșilor săi îndepărtați. Pentru că, înainte ca regele să-l fi înnobilat pe primul marchiz de Torrebianca, înaintașii lui fuseseră negustori din Florența, la fel cu Medicii, și își câștigaseră averea bătând drumurile orientului.

Frédéric dorise să fie inginer, ca toți tinerii din generația sa, care visau făurirea unei Italii puternice prin industrie, așa cum, în secolele trecute, fusese mare prin artele sale.

Răscolindu-și amintirile din anii studenției la Liège, îi reveni în minte imaginea lui Manuel Robledo, colegul cu care-și împărțise locuința, un tânăr vesel, în stare să înfrunte cu calm și energie greutățile vieții, care ani de zile fusese pentru el ca un frate mai mare. Poate tocmai de aceea, în momentele lui grele, Torrebianca se gândea întotdeauna la acest prieten.

Curajosul, bunul, Robledo!... Pasiunile amoroase nu-l scoteau niciodată din liniștea lui de om echilibrat. De-a lungul tinereții lor, cel mai mult îi plăcuseră mesele bune și chitara.

Îndrăgostindu-se cu ușurință, Torrebianca avea întotdeauna o legătură cu câte o localnică și, pentru a-i ține companie, Robledo consimțea să simuleze o dragoste arzătoare pentru câte o prietenă de-a iubitei colegului său. În realitate, în timpul excursiilor la iarbă verde pe care le ofereau femeilor, Robledo se ocupa mai mult de pregătirile culinare.

Dar dincolo de această exuberantă înclinație, Torrebianca reușise să descopere un anumit fond romantic pe care Robledo

ILIBRIS.ro
il ascundea ca pe un defect rușinos. Poate că lăsase în îndepărtata lui țară amintirea unei iubiri nefericite... Adeseori seara, întins pe patul său, florentinul îl auzea pe spaniol scoțând în surdină acorduri tânguitoare din chitară și murmurând cântece de dragoste din țara lui.

Odată studiile terminate, își luaseră bun-rămas cu speranța că se vor revedea anul viitor, dar nu se mai întâlniseră nicio dată. Torrebianca rămăsese în Europa, în timp ce Robledo cutreierase ani în șir America de Sud. Își profesa fără îndoială ingineria, dar trecuse prin metamorfoze extraordinare, în sufletul lui de spaniol renăscând neliniștea aventuroasă a vechilor conchistadori.

Din timp în timp, îi trimitea câte o epistolă în care-i scria mai mult despre trecut decât despre prezent, dar, în pofida acestei rezerve, Torrebianca avea o vagă impresie că prietenul său ajunsese general într-o mică republică din America Centrală.

Ultima lui scrisoare era datată în urmă cu doi ani. Lucra pe atunci în Argentina, ostentiv de viața aventuroasă pe care o dusesese în țări bântuite de revoluții. Devenise un simplu inginer în serviciul statului sau al unei companii petroliere construind căi ferate și canale, ducând o existență dură.

Torrebianca păstrase printre hârtiile sale o fotografie pe care i-o trimisese Robledo și care-l reprezenta pe spaniol călare, îmbrăcat cu un poncho și purtând o caschetă albă. În planul al doilea se vedeau niște metiși care se îndeletniceau cu plantarea unor stâlpi într-o câmpie sălbatică, unde abia urma să se facă simțit șocul civilizației industriale.

La vremea când trimisese fotografia, Robledo avea cam treizeci și șapte de ani, fiind de aceeași vârstă cu el acum. Se apropia deci de patruzeci de ani, dar, judecând după fotografie, avea o mină mai bună decât Torrebianca. Viața aventuroasă din țări îndepărtate nu-l îmbătrânise. Părea ceva mai

robust decât în tinerețe, dar fața lui reflecta mulțumirea senină pe care o dă un perfect echilibru.

Când, în această dimineață, îi reapăru în memorie imaginea spaniolului, se gândi ca de fiecare dată: Ar fi de-ajuns să fie lângă mine ca să-mi insuflă energia lui de om cu adevărat puternic.

Rămase un timp pe gânduri, apoi, după câteva minute, intrarea valetului îl făcu să-și ridice capul.

Se strădui să-și ascundă neliniștea când află că îl căuta cineva care nu voia să-și spună numele. Poate că un creditor al soției lui încerca să-l abordeze.

– Pare să fie un străin, adăugă servitorul, și afirmă că face parte din familia domnului marchiz.

Torrebianca avu un presentiment, dar surâse de propria-i naivitate. Nu cumva acest cunoscut era chiar prietenul său Robledo, care apărea la momentul potrivit? Era absurd să-și închipuie că Robledo, care trăia în cealaltă parte a planetei, putea să se afle aici, gata să intre în scenă, ca un actor care așteaptă în culise. Nu, astfel de coincidențe nu se petrec în realitate.

Își exprimă cu un gest energic refuzul ferm de a-l primi pe necunoscut; dar, în aceeași clipă, draperia se dădu la o parte, lăsând să intre un om a cărui obrăznicie îl indignă pe valet.

Plictisit să facă anticameră, necunoscutul pătrunsese cu îndrăzneală, în cea mai apropiată încăpere.

Marchizul, ușor iritabil, contrariat de apariția intrusului, se îndreptă amenințător spre el. Dar văzându-l pe Torrebianca, omul care făcea haz de propria lui îndrăzneală ridică brațele spre cer, strigând:

– Pariez că nu mă recunoști! Cine sunt?

Marchizul îl privi fix și nu reuși să-l recunoască. Străinul avea pielea bronzată de biciuirea soarelui și a frigului și-și purta mustățile scurt tăiate; ori în fotografiile Robledo avea barbă... Dar deodată regăsi în ochii necunoscutului o expresie

pe care-și aminti că o văzuse deseori în tinerețe. Și apoi, statura înaltă... zâmbetul... trupul viguros...

– Robledo, rosti el, în sfârșit.

Cei doi prieteni se îmbrățișară.

Simțindu-se în plus, servitorul dispăru și în clipa următoare se așezară și-și aprinseră câte o țigară.

După atâția ani de despărțire, marchizul se dovedi mai curios decât noul venit.

– Ai venit pentru mai mult timp la Paris? îl întrebă pe Robledo.

– Doar pentru câteva luni.

După ce cercetase mai bine de zece ani misterele deșerturilor americane, brăzdându-le cu șine de cale ferată, cu șosele și canale, simțea nevoia unei băi de civilizație.

– Am venit să văd dacă restaurantele de la Paris au rămas demne de renumele lor și dacă vinurile nu sunt mai puțin bune ca altădată. Numai aici se poate mânca brie proaspăt și de ani de zile am poftă de el.

Marchizul zâmbi. Să traversezi trei mii de leghe ca să mănânci și să bei la Paris!... Apoi îl întrebă discret:

– Ești bogat?

– Ca de obicei, sărac, răspunse inginerul. Dar sunt singur pe lume, n-am nevastă, cel mai costisitor lux, astfel că aș putea trăi câteva luni ca un mare milionar yankeu. Am niște economii pe care am reușit să le adun muncind ani de zile, acolo, în deșert, unde se cheltuiește puțin.

Robledo privi în jur și-și arătă, printr-un gest, admirația pentru mobilierul luxos din încăpere.

– După cum văd, tu ești bogat.

Răspunsul marchizului se limită la un surâs echivoc.

– Povestește-mi viața ta, continuă Robledo. Probabil că multe din scrisorile tale s-au rătăcit, ceea ce n-ar fi de mirare, pentru că, până acum câțiva ani, am umblat dintr-un loc în altul fără să prind nicăieri rădăcini. Totuși, am aflat câte ceva despre tine. Ești însurat, nu-i așa?

Torrebianca făcu un gest afirmativ și rosti cu gravitate:

– Sunt însurat cu o rusoaică, văduva unui înalt demnitar de la curtea țarului... am cunoscut-o la Londra. Ne-am întâlnit deseori la reuniuni aristocratice sau în castelele pe unde eram invitați. Pe scurt, ne-am căsătorit și de atunci ducem o existență destul de strălucită, dar foarte costisitoare.

Tăcu o clipă, încercând să-și dea seama ce efect avusese asupra lui Robledo acest rezumat al vieții sale. Dar spaniolul continuă să tacă. Voia să afle mai mult.

– Tu, care duci o existență de om simplu, ai norocul să nu știi ce preț are o viață ca a noastră. A trebuit să muncesc mult, ca să pot face față... și chiar, muncind din greu... biata mea mamă e nevoită să mă ajute cu puținul pe care-l mai poate scoate de pe ruinele casei noastre. La drept vorbind, n-am de ce să mă plâng, fiindcă mă bizui pe un sprijin puternic: bancherul Fontenoy este prietenul nostru. Poate că ai auzit de el, face afaceri în toate colțurile lumii.

Robledo clătină din cap. Nu, nu auzise niciodată acest nume.

– Este un vechi prieten de familie al soției mele. Mulțumită lui, sunt directorul mai multor întreprinderi, în țări îndepărtate și asta îmi asigură un venit respectabil; altădată m-aș fi considerat bogat cu atâția bani.

Inginerul voia să afle tot și îl copleșea pe prietenul său cu întrebări... Dar, de la o vreme, în răspunsurile lui Torrebianca se strecură o oarecare neliniște.

– E vorba de afaceri în Asia și Africa. Mine de aur... și de alte metale... o cale ferată în China... o companie de navigație pentru transportul produselor orezăriiilor din Tonkin... de fapt n-am avut contact direct cu toate aceste firme; n-am avut niciodată timp să călătoresc. De altfel, nici n-aș putea trăi departe de nevasta mea. Dar Fontenoy, care e un creier deosebit, le-a vizitat pe toate și am încredere absolută în el. Pe scurt, n-am altceva de făcut decât să-mi pun semnătura, pentru

a-i liniști pe acționari, pe rapoartele unor persoane competente pe care le trimite Fontenoy la fața locului.

Spaniolul nu-și putu reprimă stupefacția la auzul acestor cuvinte. Torrebianca își dădu seama și încercă să abată cursul discuției. Vorbi despre soția lui cu un soi de orgoliu. Lăsa impresia că el privea ziua în care Elena îi acordase mâna, drept cel mai mare triumf al existenței sale.

Recunoștea că nevasta lui avea o mare putere de seducție asupra tuturor celor care o înconjurau. Și cum nu avusese niciodată vreo îndoială asupra fidelității ei conjugale, era mândru să pășească umil în urma ei, aproape pierdut în dâra pe care o stârnea ea în marșu-i triumfal.

Adevărul e că funcțiile generos retribuite și invitațiile peste tot le datora exclusiv calității de soț al frumoasei Elena. Ai s-o vezi curând... pentru că rămâi, sper, la masă. Să nu spui nu! Am niște vinuri excelente și pentru că ai venit tocmai de la capătul lumii ca să mănânci „brie”, ei bine, vei avea, cât să mori de indigestie.

Apoi lăsă tonul zeflemitor și spuse emoționat:

– Nu poți ști cât sunt de fericit să te prezint soției mele. Nu mă refer la frumusețea ei, deși i se spune frumoasa Elena, dar e mai mult decât frumoasă. O iubesc mai ales pentru firea ei veselă, aproape copilăroasă. Are deseori capricii și îi trebuie mulți bani ca să trăiască, dar care altă femeie n-ar face la fel!... Cred că și ea va fi încântată să te cunoască... I-am vorbit de multe ori despre prietenul meu Robledo.

II

Marchiza de Torrebianca îl găsi foarte interesant pe prietenul soțului ei.

Se întorsese acasă foarte bine dispusă și părea să fi uitat toate grijile pe care i le provocase cu puțin timp înainte lipsa de bani; găsisse, fără îndoială, un mijloc de a-și plăti creditoarea sau de a o face să aștepte.

În timpul dejunului, Robledo fu nevoit să vorbească mult, ca să răspundă întrebărilor marchizei, căreia i se părea de necrezut ca un locuitor al Americii să nu fie milionar. Convingerea ei se datora unui reflex comun majorității europenilor.

– Sunt încă sărac, continuă să vorbească Robledo, dar voi încerca să mor în piele de milionar, chiar dacă aș face-o numai pentru a nu destrăma iluziile celor care încă mai cred că oricine pleacă în America trebuie să facă avere, ca s-o lase moștenire nepoților din Europa.

Ajunse în cele din urmă să vorbească despre lucrările pe care le inițiasse în Patagonia.

Sătul să muncească pentru alții, se asociase cu un tânăr american din Nord și începuse colonizarea câtorva mii de hectare, din regiunea lui Rio-Negro. Investise toate economiile lui, ale asociatului său și mari sume împrumutate de la bancherii din Buenos-Aires; dar considera afacerea ca sigură și rentabilă: era vorba de irigarea, printr-un sistem de canale, a unor terenuri pustii și nedefrișate, pe care le cumpăraseră la prețuri derizorii.

– E treabă de câțiva ani, sau poate de câteva luni, adăugă el. E destul ca fluviul să se lase îndiguit și să n-o ia razna, printr-o extraordinară creștere a debitului, printr-una din acele viituri, atât de frecvente acolo, capabile să distrugă în câteva ceasuri munca unor ani întregi. Deocamdată, asociatul meu și cu mine construim, cu cea mai mare economie posibilă, canalele secundare. Iar în ziua când digul va fi construit și când apa va pătrunde până la terenurile noastre...

Robledo se opri și zâmbi cu modestie.

– Atunci, continuă el, voi deveni milionar în stil american. Cine poate prevedea cifra averii mele? Un teren irigat valorează milioane... și eu sunt proprietarul mai multor terenuri...

Frumoasa Elena îl asculta cu un interes evident.

Robledo se simți tulburat de sclipirea admirativă pe care o întâlnește o clipă în pupilele ei verzi cu reflexe aurii și se grăbi să adauge:

– Dar s-ar putea ca această avere să se lase mult așteptată. Să nu ajung la ea decât când voi fi aproape de moarte; și, în acest caz, roadele muncii mele și ale vieții grele pe care am trăit-o le vor culege nepoții mei, copiii unei surori.

Elena îi ceru să-și descrie viața în deșertul patagonez, o câmpie imensă bântuită iama de uragane și populată de struți și pume rătăcitoare. Grupuri de indieni sălășluiau pe malurile fluviilor, alături de fugari chileni și argentinieni care se aventuraseră în aceste ținuturi sălbatice pentru a scăpa de pedepse. Acum însă, vechile forturi, care adăpostiseră detașamentele trimise de guvernul din Buenos-Aires să cucerească deșertul, deveniseră sate, aflate la distanțe de sute de kilometri unele de altele.

Robledo locuia între două astfel de așezări îndepărtate; tabăra lui de muncitori devenise un sat care avea să ajungă, poate, un oraș important. Astfel de miracole nu erau rare în America...

Elena îl asculta cu visătoare încântare.

– Asta zic și eu viață! exclamă ea. O existență demnă de un bărbat!

Și ochii ei cu reflexe aurii încetau o clipă să-l privească pe Robledo pentru a coborî cu compătimire asupra soțului, ca și când acesta ar fi întruchipat pentru ea toate defectele acestei vieți molcome și civilizate până la refuz, pe care în acea clipă părea că o detestă.

– De altfel, așa se câștigă o mare avere. Eu îi consider bărbați numai pe cuceritorii de bătălii sau pe regii neîncoronăți ai banilor, cuceritori de milioane. Nu sunt decât femeie, dar aș vrea să duc o astfel de existență plină de energie și primejdii.

Entuziasmul ei îl determină pe Robledo să vorbească și despre suferințele inerente depărtării de civilizație. Ea păru

să-și piardă câte ceva din admirația pentru o existență aventuroasă și mărturisii, în cele din urmă, că preferă modul ei de viață de la Paris.

– Dar mi-ar fi plăcut, adăugă ea cu o voce abătută, ca soțul meu să trăiască așa, ca să ajungă foarte bogat. Ar fi venit să mă vadă în fiecare an, m-aș fi gândit fără încetare la el, aș fi mers chiar, din când în când, să împart cu el timp de câteva luni traiul în sălbăticie, da, o astfel de existență ar fi fost mult mai interesantă decât cea pe care o ducem la Paris și, la capătul acestui trai, ne-ar fi așteptat bogăția, o adevărată bogăție, enormă, fabuloasă, cum rareori poți întâlni în lumea veche.

Tăcu o clipă, apoi adăugă, privindu-l cu gravitate pe Robledo:

– S-ar părea că dumneata dai foarte puțină importanță bogăției; o cauți doar ca să-ți satisfaci dorința de acțiune. Dar nu știi ce valoare are și nici ce reprezintă. Un bărbat de felul dumitale are puține nevoi. Pentru a ști ce înseamnă banul, ce-ți poate el oferi, trebuie să trăiești alături de o femeie.

Îi aruncă o nouă privire lui Torrebianca și conchise:

– Din nefericire, cei care au o femeie alături sunt aproape întotdeauna lipsiți de acea forță care îl determină pe bărbatul singur să realizeze lucruri mărețe...

După acest dejun, în decursul căruia nu se vorbi despre altceva decât de puterea banului și de aventurile din lumea nouă, spaniolul deveni un obișnuit al casei, ca și când ar fi făcut parte din familie.

– Elena te găsește foarte simpatic, spunea adeseori Torrebianca.

Era fericit ca de un succes personal și nu ascundea faptul că, în cazul unei antipatii, ar fi fost dezolat să aibă de ales între soția lui și prietenul din tinerețe.

Cât despre Robledo, era nehotărât și dezorientat în ce o privea pe Elena. În apropiere de ea, nu putea rezista forței de seducție ce emana din ființa ei. Îl trata cu o familiaritate de

rudă, ca pe un frate al soțului ei. Dorea să-l inițieze în viața pariziană și să-l ocrotească prin sfaturile ei împotriva unor eventuale abuzuri provocate de credulitatea sa de nou-venit. Îl însoțea în locurile cele mai elegante, la ora ceaiului sau seara după dineu.

Expresia malefică și totodată ingenuă a ochilor ei imperturbabili și sâsâitul ei infantil, pe care-l afecta adesea, acționau puternic asupra lui Robledo.

– E un copil – își spunea el uneori, bărbatul ei are dreptate, are tot rafinamentul acestor adevărate păpuși ale vieții moderne care trebuie să coste teribil de mult... dar poate că, sub această poleială exterioară, se ascunde o mentalitate absolut banală.

Când scăpa de sub influența ochilor ei, Robledo era mai puțin optimist și zâmbea cu uimită ironie față de naivitatea prietenului său. Ce fel de femeie era asta la urma urmei? Unde o găsisese Torrebianca?

Toate informațiile despre Elena le avea de la soțul ei. Era văduva unui înalt demnitar de la curtea țarului, dar personalitatea lui era atât de imprecisă; ba fusese mareșal al curții, ba simplu general și, în acest caz, strălucirea se revărsa asupra tatălui Elenei, descendentul unui glorios șir de strămoși eroi. Când Torrebianca reproducea afirmațiile acestei femei, cita o mulțime de personaje de la curtea Rusiei sau de femei celebre care fuseseră amantele țarilor; toate erau atribuite familiei Elenei, dar el personal nu cunoscuse și nu văzuse pe nimeni din această familie; muriseră cu toții de mult, sau trăiau retrași pe domeniile lor îndepărtate și vaste cât teritoriile unor state.

Uneori, vorbele Elenei îl nelinișteau chiar pe Robledo. Ea nu fusese niciodată în America și totuși, într-o seară, pe când își luau ceaiul la Ritz, îi vorbise despre o escală pasageră din copilăria ei la San Francisco. Alteori, lansă cu nesăbuiță într-o conversație nume de orașe îndepărtate sau de personaje

cunoscute de toată lumea, pe care avea aerul că le cunoscuse de aproape. Și nu reuși niciodată să afle câte limbi știa.

– Le vorbesc pe toate, îi răspunse ea în spaniolă, într-o zi când o întrebase acest lucru.

Spunea anecdote, un pic decoltate, pe care pretindea că le auzise de la alții; dar le reproducea în așa fel, încât Robledo se întreba uneori dacă nu era chiar ea adevărata protagonistă.

„Pe unde n-a umblat femeia asta?” se întreba spaniolul. Părea să fi trăit mii de vieți în câțiva ani. Era imposibil ca tot ce povestea să se fi întâmplat doar în timpul vieții soțului ei, ilustrul personaj rus. Când uneori încerca să-l sondeze pe amicul său pentru a obține câteva precizări, încrederea marchizului cu privire la trecutul soției sale opunea investigațiilor lui Robledo un zid impenetrabil de opacă naivitate.

Cu toate acestea, ajunse la concluzia că prietenul său nu cunoștea povestea vieții Elenei decât începând cu întâlnirea lor, la Londra. Despre existența ei anterioară, știa doar ceea ce voise ea să-i povestească. Crezu la început că depunerea actelor pentru căsătorie îi oferise prilejul lui Frédéric să controleze spusele nevestei lui. Dar fu nevoit să abandoneze această presupunere. Ceremonia de la Londra fusese una din acele rapide căsătorii ca-n filme, în cursul căreia un preot, asistat de doi martori, citește niște texte rituale și sunt frunzărite în grabă câteva hârtii.

În cele din urmă, Robledo se rușină pentru suspiciunile sale. Frédéric era fericit și mândru de soția lui; iar el nu avea dreptul să intervină în viața lui particulară.

De altfel, când vedea zâmbetul Elenei, când simțea mângâierea ochilor ei verzi cu reflexe aurii, se simțea ca și Torrebianca, invadat de încredere și admirație.

Locuia aproape de Boulevard des Italiens, într-o clădire veche, pe care altădată, ca student sărac în trecere prin Paris, îl considerase ca un loc de plăceri paradisiace. Dar mânca aproape întotdeauna cu marchizul și cu soția lui. De multe ori